

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКІЙ

СКОРОТЕЧА.

(Соунгієг.)

Предчислениe и
друга упутствова-
нія пріма
Учредничество
у Пешти на Ро-
зенъ - Плацу
№ 285 и сва-
ко Цесаро Кра.
Поште Чинов-
ничество.

ПЕШТА.

Неделя

22. Августа. 1843.

Год. III.

ТАКО ТЕЦЫТЕ, ДА ПОСТИГНЕТЕ. —

(Ко Кор. посл. А. гл. 9. с. 24 и 25).

П. Б. Скоротечи.

Стазу бирай Скоротеча
Коя ти є понайпречा,
Пакъ Народу свое течы
Те му общу радость рецы:
Да су тебе Выше Власти,
Высочайшемъ у Области
Мѣсту брзо изручиле,
И своячки приворучале.
Каж' да те є Царь вашъ благий,
Отечества Отацъ драгий,
Роду Сербскому даровао,
Срећанъ дуго царовао!
Но пре све га благодарность,
Яви, Сербъ да отда Цару,
Да с' не вмѣни ту немарность,
На благоме Царскомъ Дару;
Некъ захвалили Вышнимъ Власти,
И свакомъ ти Добротвору.
Кон не гову своимъ страстма, —
Већь да Обицностъ нынну ору:
На којој ће умно семе
Златне плоде доносити,
Кое ће намъ Сербско племе
У свой общий кошъ вносити,
Течы, течы Скоротеча,
Сербству ти є понайпреча,
*) Крченица утервена,
Славскомъ зоромъ орошена! —
Па како муња с' тиль комасай,

Любовь, слогу громко гласай,
Крозъ све Сербске Постойбине,
И Нашиинске домовине; —
Да се једномъ већь познамо,
Рукуемо, завѣтъ дамо:
Отсадъ вѣчно, не съ „Я“ — быти,
Но съ „Мы“ — животъ наставити!
Грозный раздоръ, церне мысли, —
Зависть, — Злоба, Адске страве;
Као смртне насъ пртысли,
Већь отдавно мородаве! —
Чуй Подмладку нашегъ рода,
Садъ є време, садъ є доба,
И найболя управъ стода,
Да с' юидыше та Гр'добра!! —

отъ П. Петровича Ср. Подл.
Іеродіакона Пештанскогъ.

ХРОНИКА ПУТОВАНЯ. ПУТЬ ПО ДАЛМАЦІЙ 3. ПУТЬ ОТЪ СПАЛАТЕ ДО ДУБРОВНИКА.

Отъ Лиссе вратимо се садъ, пропловећи на сѣверной острова Страни Торколу и Лесину крозъ каналъ отъ Мілне къ Спалати натрагъ, да одавде путь къ Дубровнику приморскомъ лініомъ продолжимо. Путь на води отъ Лиссе къ Дубровнику наравно країни є и пространіи, но путь є овай отъ весьма мале важности, докъ онай крозъ наймного-люднича часть земљи и найразличите предѣле води. Отъ Спалате до постране и Алміссе путь се право продужава између до-бронасаћены поля и са высокимъ оградама обколоъны винограда и башта масличны; но

*) Крченица; т. є. Путана, (стаза, ногоступъ) умалиено отъ Крченикъ, т. є. путь просеченъ крозъ Шуму.

рѣком' Цетине отъ последнѣ вароши прекиданъ, коя се овле у море излива. На једной овде намештеной дерегліи пребродисе рѣка, коя съ оне стране брега Алмиссе лежи. Цетине изтична турской границы съверо-восточно отъ села Верлице, на подножију брега Динара, изъ многи, извора потомъ противе великимъ змиевиднымъ привуданѣмъ равницу отъ Пашкогліе у правцу отъ съверозапада къ поднну, узима недалеко отъ Синца потокъ Сутину, и пада после готово 50. Мила дугачкогъ тока уморе. На путу између Триљ и Дауре по сказываню жителя губи ова рѣка неку часть свое воде чрезъ подземный каналъ, но не далеко отъ Спалате на западномъ подножију Моеурбрада опетъ излази, и ту пре подъ именомъ Салона, садъ Хиадеръ или Јадеръ названу рѣчицу чини. Отъ свогъ исхода до Триљ има Цетина врло малый падъ и вѣни су баери по већој части низки; али оданде и рѣка у той истој мери, као што на величини збогъ утицаюни потока расти, и вѣни падъ ячи быва. Ниже Триља башь до излива свогъ корито вѣно између кречани стена лежи, ко се су до Дауре найужасије, гдји рѣка два знаменита водопада прави, једанъ велики (велика Губавица) и једанъ мали (мала Губавица) кои је дѣйство при великомъ воде стању весма удивително.

Алмисса је мала, добросазидана, но мрачна варошъ, коя је некадъ са зидовма и шанцевима обколјана была. Она лежи на углу излива Кретине на мору, на подножију једне, само на найдолњој страни са лозама насађене горе, ког пайвећи врхъ развалине брежке тврдинѣ увеличавају. Овде се добија оно вино подъ именомъ Muscato con odor di cosa познато, принадлежи къ наибольшимъ предѣлма, и земља къ наиплодоноснимъ просторима Далматије. Јоштъ подъ Римљанима био је овай предѣлъ добро обдѣланъ и много поданъ; у почетку 13. Столѣтија да ли су се Алмиссаны на корзарство, у комъ су отъ Хорвата у сѣдству насељени подпомагани бивали, аль имъ наскоро Венецијани тай посао покваре, кадъ су имъ лађе изгорели, и нյову земљу војнички обсели. Преко отъ Алмиссе на съверномъ брегу Цетине пре се налазио у једној

стременитој долини, недалеко отъ Прѣка, Семинаріумъ глаголитически Свештеника, изъ когъ су пољица и близу лежећи острови способне свештенике добијали, но отъ выше година ово је заведене двигнуто, и само се здане тамо види. У 14. столѣтију цео овай просторъ починюћи отъ Стобреца (кодъ Спалате) до Алмиссе, и отъ приморја чакъ до Мосурбрада сочинјавао је олігархическо-демократическу свободну државу, коя се до близу половине 17-гъ столѣтија придржавала, али у то време самопроизволено подъ заштиту окриљногъ Лава отъ С. Марка ступи, но съ придржавањемъ дуготрајећегъ свогъ земальскогъ устава. Онда се овай изъ отъ прилике петнаестъ хиљада душа состояо мали народъ ове Републике делјо на три класе, отъ кои се прва, но само изъ 20. фамилија броји тамо насељившице Унгарски племића, друга многочисленја, изъ Босански благородни Фамилија, трећа и последња изъ прочеља Народа состояла. Сваке године на данъ светога Ђорђа скупљали су се посланицы (Conti) ове три класе у равницу отъ Гатта на всеобщији државнији Соборъ (у нյовомъ јзыку зборъ названъ) да нյове Настојатеље или Гувернере за единствена места изберу, или старе, ако су заслужили, потврде. Прво лице државе било је, и беће и садъ подъ именомъ Велики Кнезъ или Grand Conte кој се свагда изъ прве класе бира. Њега избрали право имају само мали Конти или Гувернери, кој се изъ Босанскогъ благородства узимају; последнѣ је Народъ бирао. Тако редко је овай државнији Соборъ безъ крвопролитја прошао, јеръ су се класе понайвише у особите партае делиле, отъ кој се свака оногъ отъ себе предпостављеногъ избрали желила. У таковимъ случајима, кадъ је избранје суетно било, често се случавало да је једанъ отъ најревностнији единомисленика надзиранју Гранде Конте војрену земальску кассу са свима у њој налазећима се привилегијама украо, и такову ономъ у домъ донео, којъ је избранје онъ поспећештвовао. Ако је такавъ лоповъ у ваћењу био, то је съ ньиме свршено било, јеръ је сваки членъ совјета имао право, њега убити: ако је

пакъ средства добра употребіо, и у домъ отъ себе споспѣществованогъ срећню приспѣо, то въ тай Грандъ Конте правично, ицбранъ и нико се не смео усудити, таквомъ избрању противити. Отъ како въ земля освоена, са свимъ су престала та собранія, јерсу Французи овой земльци сва права отузели, и кадъ су Польцани доцнѣ при угледу неколико Русиски военны галлія ко је су у заливу отъ Стобреца Котвиле, съоружијемъ у руци ныюве привилегије опетъ задобити хтели, држао је онда у Далмацији команђирао ћи Маршал Мармонтъ (1807) надъ ныима странни судъ и дао по найвише ныюва села чрезъ свое труппе пљенити и палити. Отъ оно доба су жители осиромашили, земльца разпачана, и пограничнимъ Претуре областима присоединѣна. Садъ стоју Польцани у призрѣнію изображенія мало, выше, негъ Морлаца къ ком племену они принадлеже. Изъ ныи већа частъ и писати и читати зна, ко је су и ныи свештеници, понайвише питомцы горесказаногъ Семинаріума научили. Покрай величине, виткости и силногъ юначкогъ свогъ изгледа опетъ је Польцанъ врло добаръ и господствивъ премда не сасвимъ чистъ отъ су јевріја и подозрѣнїя, опетъ су спрамъ свакогъ страногъ, кој се ныима съ прателскимъ лицемъ приближује, весма отдаленни и предварителни.

(продуженіе слѣдує.)

ПИСМА О СИБЕРИЈІ.

(отъ Павла Шинца.)

ПИСМО ПРВО.

Вы захтевате, да вамъ Сиберію опишемъ, ову у психологическомъ призрѣнію тако знамениту, златомъ, платиномъ сребромъ, оловомъ, бакаромъ, гвождемъ и другимъ полезнимъ производима богату, чрезъ свою велелѣпну и сбаятелну природу отливовану, чрезъ свое поднебіе, нраве и обычая свои жителя, као и чрезъ степену Півлізацію знамениту землю. Многису отъ учены свое вниманіе на Сиберію обратили,

као Гмелінъ, Палласъ, Ренованцъ, Мілеръ, Сперански, Хумболдъ, Ерманъ, Ледебуръ, Маэръ, Бунге и Астрономъ Федоровъ, и ю походили; она има свогъ Геблера, кој се отлично са својомъ Ентомологијомъ занимао, и драгоценный Ентомологически кабинетъ са сравнителными образима има, свое изображене горске землемѣре, кои су природу отъ стране геологическе и металургическая испытывали, и свое чиновнике, кои се за благо народа стараю. Посмотримоли учену Хронику Сиберије, то ћемо о' њој наћи важна известія, нарочито у царству Естественице, у прочимъ пакъ струкама мало, или башъ ништа. И можемоли всеобщтія и понравителнія известія отъ тако простране земљи искати, коя дуго време, многи трудъ, да и собственно пожертвованѣ изыскива, докъ научимо њену природу познавати! Матеріали су готови, само је нужно трудолюбиво обђлаванѣ. Овде лежи стварь: они су тако примамљиви, не за руку удесни, као златнији пра. И кадо се Срећеловаца у последње време на добыть злата отдало. Непроходни дивљи предѣли бывалису обиграни ради истраживанїа: све је прегледано, свуда конано, где се и нѣманы зијакъ или надежда, злате наћи, показао, грдна су зданіја подиднута, множество руку у движение постављено, и све само за злато.

Сиберија заузима цео земљи просторъ, кој съ восточне стране отъ Уралеки гора лежи, и до граница Хіне и Америке протеже се; она има четири Губерніје: Тоболскъ, Томскъ, Јенисейскъ и Іркучкъ съ Провинцијама Јакучкъ и Камчадаке. Садъ представимо себи ову пространу землю са сконима различними положеніјима, поднебіјима, естества производима, као са сконима у подреклу, Вери, обычайма и вештина разним жительма, и нехотимице тојемо у мучајуће удивљеніе о богатству и величији овогъ исполнискогъ изгледа. Нећусе у Топографијо, Правленіје, Стнографијо и шт. тајтику Сиберије да упушћамъ, то изыскане времена и многогъ съ мукомъ скопчаногъ труда. — Я ћу вамъ отъ моје стране о клими Сиберије, ифнимъ болестима, овы узрока, начинама лечења на-

www.un
рода, втечению Климе на внутренни и спо-
лещни Животь, доцнє о домовномъ жи-
воту, нравима и увеселеніяма Сибераца бе-
седити.

Сиберія е на западной стране высокими горами ограничена, кое изъ пустынѣ Киркіз-
канзака долазеши, и у ныюомъ исходу многое друге горе себи сопчаваюши, границу земль чакъ до восточногъ Мора чине. Це об-
овай предѣль отъ Урала до южнї границе гора, кое южнымъ и западнимъ ветровимъ путь затвараю клонесе у непримѣтномъ паданю къ Леденомъ мору, кое е найглавити узоръ яко зиме. Отъ 600 шир. чакъ до брегова овогъ мора ништа се не види, окромъ Тундрасъ или глибова, кой бы непроходни были кадъ бы се ледъ исподъ овы одкравіо. Овде нема други растѣнія, осимъ ниски до земль при-
гнуты врба, и мали чбунова, но море изба-
щуе врло много собомъ носени дрва на брегъ поредъ Уралски гора и на югу Сиберія е съ густымъ шумама покрываена, кое по већои части у глибовма расту. Сѣверна часть про-
стора између Иртиша и Оба до Алтайски гора, подъ именомъ Барабинска пустыня по-
зната, пуха е рыбо богатымъ зверима и брез-
овымъ шумама, и добра за земледѣліе,
но отъ Омскъ на Иртишу и Ішиму горе чакъ до рѣке Вагай протежуе часть песко-
вите, чакъ соляне пустынѣ, кое се немо-
гу обдѣлавати. На Вагай долиной части То-
бола на Іссету и Туре чакъ до Тавде опеть се протеже једна плодоносна, одавде къ сѣ-
веру између рѣка Иртишъ Объ, и Іенисей,
јданъ съ густымъ шумама обращеный и на многимъ местама съ непроходимымъ ритов-
ма покрываенъ предѣль: къ югу између Оба и Іенисей на рѣкама Чулимъ, Томъ, Абаканъ и други налазесе весма плодоносне равнице,
кое су са шумама покрываене, богатовидне, и до 58° шир. къ Сѣверу се протежу. Овде око Барнаула исподъ 50° шир. на једномъ нискомъ къ сѣверовостоку и сѣверозападу чрезъ тавне шуме и горе, кое се къ рѣки Томъ повлаче, сохраниной земли, тако е воздухъ благодѣтеланъ и врућъ, да зеленъ баштован-
ска као лубенице, успѣва, коя у другимъ стра-
нама Сиберіе прости, и само два степена да га

и югу, па местима, коя се къ сѣверу клоне, као и на Алтайскимъ горама немогу успѣ-
вати. На восточной стране Іенисей, где се найвеће скопчане горе у целой южной Сибе-
ри налазе до Байкала све є съ мрачнымъ шумама покрываено, но земля е опет плодо-
вита и добра за земледѣліе. На восточной отъ Байкала лежећији страни движусе одъ искони высоке горе, кое су збогъ свои стр-
мено оввиски стѣна непроходне, но ныюе су долине и оглози предбрежја плодовите. Овде былѣ, кое са Азијской клими природно, расти, и налазу се дивљи зверенѣ, птице и рибы, кое се у другимъ предѣлма Сиберіе неналазе. Восточна страна Сиберіје отъ Лене до Леденогъ мора подобна, сѣверномъ отлогу прве половине, и не способна є за земледѣліе.

(продуженіе слѣдуе.)

СИЛА ЛЮБОВИ.

Густи облаци халовито закрыше ликъ сјайнога сунца, кое се пре једногъ ска трануја на небесномъ своду благодатно и жарко бли-
стаše, и рекао бы на јданпутъ дань се у ноћи претвори. Смушена олуја изъ све снаге пре-
тиште беснити, и найдебљи отводнице сто-
годишни растова, као шиблъ стаде узвијати,
а мекане изъ корена липе обарати. Интко живый отъ толике силесије мало предье врве-
његъ народа, у шуми не осга. Мувѣ севају,
тресакъ јданъ за другимъ удара, и страшна се гриљавина устоструично крозъ гудуре и
дубраве ори. Птице и сва шумска животинија отъ страоте Божје, у заклоне свое пребра-
ласе. Но гле тамо у оломе Гају, само јданъ единитий човекъ, измѣдъ покръжаки и свалѣ-
ни дрва непокретно седи, вѣчу грози хало-
вита буря, вѣга киша плаовита млави, а онъ се не мыче. Не, не, оно неће быти човекъ,
но каменитъ Истуканъ; грбо тако тврдъ, и
толико равнодушанъ, кадъ се небо лоти,
човекъ быти не може, да се не устраши, и
да му се срце, страовитымъ звукомъ грома
не потресе, и сва чувства, отъ разлоџеногъ
неба не протрну? —

Громъ на близу груве, и найвећији грињ
и двое расплати, и съ ужаснимъ грошомъ

о земљо га тресне, а стасъ, кои смо мы за каменић Истуканъ држали, потресе се, и „Зашт' ниси мало ближе наказателю Божију дрјо? пакъ бы овде онога напизо, кои тебе жели,” — зачуе се мужествене и отважне речи. Затымъ је јошти малко у мыслима занетъ ту постајо, и на једанпутъ, као да му нешто на умъ паде, наглосе удаљи.

Тко ће быти то за волю Божију, комъ громовије стереле ни найманъ страха не за- даю, и кои се разярене стихије не бои?! — Миланъ је то Миланъ, и башъ нико другиј, — онъ је величественъ стасомъ, мужественъ духомъ, и чврстога характера човекъ, а съ лѣпотомъ га је такомъ наравъ украсила, съ каковомъ се редакъ смртнији дјичи. — Но сашта је нѣму свѣтъ овай премилый тако омрзнуо? — те за себе нимало немари, већи се ено очевидной за животъ му опасности у наручја своевольно баца, и подлеже непогоде найвећој жестини, корећи громове, што нѣга не био, као што смо мало предње чули. Онай само како вали знати и сразмерно чувствовати може, шта то нѣга тако сильно у немаръ сурвава, кои је любио, и то онда само тако знати бы могао, кадъ бы драгу свою, та любиму девојку видио, гдје је другога младића обватила бѣлима рукама, и онъ медна уста, ружичне образе, и милиномъ свакогъ живогъ очараја је ведре очи нѣне люби, и у објатију своме на бухтећимъ грудима јако пѣжно лолја, као зефиръ лаку шайку на води дубокой. — Туга и очајање, гињевъ и изумљеније, спопада, у овакомъ случају любећегъ младића, и у персими се нѣговимъ валовито таласи једотече рѣке колебају, — и једко га кромѣ смрти друго штогодь ублажити и у првосталностъ смишљности повратити може! — Тако је то, тако — Миланъ люби Драгинју и то съ ватромъ прве безгранице младићске любови; Само нѣне очи нѣму сје, само нѣно лице, сунце заменује, само нѣне власи су вране, само нѣзинъ вратъ је као лабудъ бео, и стасъ витакъ као вита јела; нема предъ нимъ друге на свѣту лѣпоте, нити има тогъ на земљи блага, кое бы му Драгинју претегло, и она је много више нѣму, него онъ самъ себи. А

и Драгинја је досадъ нѣга, тако исто, осимъ свега на свету любила и заклела му се на векъ верна быти. Изъ нѣни је уста Миланъ, више пугај чуо, да је она само дотле срећна, докъле Миланъ ю люби буде. Родитељи Драгинијини, као и његови не текъ само ни су забранявали любовь нима двома, но јошти су се радовали, што ће ду се као две у мѣсту отмѣније куће, крозъ честиту свою децу ојријательити. И тако је Миланъ себе, за нѣйсрећнегъ младића држао, докъ ономадъ опазио нїе Драгинју уверту на тудњимъ грудима, и како се она да га люби ту исповедила. — Добро је онъ страногъ уочио и черте му живо утубио, па текъ то рекао: „Онда ће тудњију безопасно Драгинју грлiti кадъ Милану на удвој изадье, и срце му прободе“! —

Гле! у оној чисто уредјеној собици при сточију видисе ослонијна на лакатъ девојка. — Састь је нѣзинъ витакъ као яланъ, коса јој је mrка и светли се блистанијемъ вранила, као крила у штице гаврана; но ступимо ближе, да јо болѣ следати можемо. — Та јеј можно? — свеја ти на свету! — да је то тварь земна, што садъ главу горе спрамъ насеј диже? — нїе, нїе, нити быти може, оно је Ангьео! — Гле, како јој очи сје, као челикъ усветљенији кадъ отъ себе зраке сунчане отбја, она уста лепотице, ни Рафаилъ са вештомъ кичицомъ, подударно небы начртао, та много је беля мрачна ноћица, негъ надъ сјайнимъ тымъ очима поносне обрве, нити је белый лјилиј (кринъ) белину нѣзини образа и полакъ стигао, по којима јој се Майске разливају руже; једномъ речи: лице јој је, као ярко у пролеће сунце. — Нитко не бы веровао, да је нѣжно то своренје земно. — Но заиста јесте, — ю је Србска Майка одијала, и Драгинја већи Србина люби, и гле како байне очи нѣне сузе, чуешъ ли јој горке уздысај? — и видишши, како мала усташа јој туже? — „Петъ пунни данака видла нисамъ Милана, јоче га опази, а онъ дурно поредъ мене прදье.“ — Ето Миланъ къ њој у себу ступи, — Драгинја му полети у сукобъ, но Миланъ се отъ нѣ срдито отврати, а она се јошти чукчи ове речи, чисто окамени:

„Неверо! казуй, тко је онай злочестникъ, кога си ономадъ грлила, — казуй име оногъ, комъ си онда любовь завещала.“?

Драгиня пронеражена, таго је замукла, да речице једне рећи могла ніс, — у који паръ рупи и Соперникъ Милановъ у собу.

„Ха! ту ли си злодјю, који цело мое блаженство, и самога мене разоравашъ! — „Држсе,“ — привативши за мачъ, за грми Миланъ. А Драгиня врисне и обнесвешћена стропештасе на земљу. Станный јој прискочи, и съ „небойсе Сестро мила“ подигне ју на Софу (канапе).

Девойка се разбере, и обративши мутне очи къ Мулану, задрктајоћимъ гласомъ проговори: „Милане! поштеди ми брата мога; шта ти је скривio?“ —

„Братъ твой?“ —

„Братъ мой Милошъ, когъ је дедъ нашъ къ себи, отъ три године маленогъ узео.“

„Опрости мила! — опрости ми и ты Милош!“ — Молјо је сбунђенъ обадвој Миланъ. — И, заиста, спроштенѣ добые.

После малогъ времена за овымъ, грлио је Миланъ верну свою и законну любу премилу Драгиню.

Богобой Аћанацковичъ.

А Л Е Г О Р І А .

И аще око твоје соблажњаетъ та истхни є.

Марка гл. 9. с. 40.

Сесть заиста нуждно бы было за слепость се оба ока свесрдно Богу молити. Ал' не јданъ човекъ, не стотина, не хиљада людји, већъ сви овогъ земногъ круга житељи морали бы на јданпут видѣ очио изгубити. Истина, да бы болѣ, и то много болѣ было, да су се сви слепи родили, но будући да насть Сревышний те своје милости удостојо ніе; то дайте Христіани, Јудеи, Турци, и Поганицы, да молитве наше соединимо, и Творца премилостивогъ колѣнопреклонно призывајмо, да услыши наше прошеније, и насть благодатио обще слепости обдари.

Коме не бы у очи пало башъ и онда, кадъ бы већъ ослепио, оно добро, кое бы Господъ Богъ чрезъ обще даровану сле-

постъ на насть изліо? Ніе могуће небройна и добра овогъ случаја слѣдства изчислити; зато мыслимъ да ће и неколико текъ примѣра довольно быти нераздѣлиму желю и волю къ вѣчномъ мраку возбудити.

Дакле 1. Не бы више никаковогъ рата нит' сраженія на свету было, јеръ бы съ томъ у ветаръ пуцали, и кадъ бы средоточие непріятеля пробити наумили, или кое крило непріятельско обыћи, онъ бы смешећисе безбрежно сасвимъ на другој страни стаяо, и лако бы смо носомъ о дрво какво ударили или шта више на воду наишли.

2. Како бы люди очи затворили, одма бы јї правда отворила. Слепи Судије честно на свои столице седећи слушали бы и мирно разсуђавали, и совѣстно њима предложене предмете отправљали, нит' бы крыва рука обтужителя, нит' можда прелестне преи обтужитељке коково впечатљеніе на срдце, или на мысли љубове имали. Ово је и древнимъ Ареопагитама познато было, зато су они засјданія своя ноћу и држали, да се небы коковомъ му драго приликомъ мамљени, или умешали, или съ пута правде удалили. Кое су такође и Венеціјани чинили

(продуженіе стѣдуе.)

Д О П И С Ђ .

(Изъ Баната.)

И я самъ бы у Бечкереку

И мене је любовь водила

Да србеку варошъ видимъ, да съ веселимъ —

Но Мађарски ме надписъ ерете свудъ!

Сеть! Сеть! (Ово есть! есть! ніе рјавъ почетакъ за јданъ дописъ!) Дојел' човекъ у Велакій Бечкерекъ ношенъ на крылма жаркогъ родолюбіја, како ти се смрзне, кадъ на србскимъ кућама, на дућанима, и вообщте свуда маџарске надписе явне види, како ти се чуди, кадъ као страный за узрокъ овогъ појавленія когъ ти драго србскій запиташи, а онъ ти опетъ србскій одговори, да се по наредби тамошићи надлежателства само маџарскій надписи у маџарскомъ језику употребљавати смеду. Садашњи светъ ступа очевидно напредъ! У старо доба гледало се је на ёзгру а не на люску; садъ се гледи само на люску а не на ёзгру. Тако и Мађари съ љубовимъ надписи ма. Ёзгро је србско; люска је маџарско. Тако су слѣдства гражданскогъ воспитаніја наше женске деце. Съ поля политура, а изъ нутра ка-

рікатора. Съ поля светла дама, а у глави тама. Съ поля су ти се наше лѣпотице у саму свилу замотале као чауре, а изъ нутра — ! Тако многій примѣри у жи, воту, конхъ изчисленіе опростиће ми се. Но што ми се и у Бечкереку допало, то је поредъ србскогъ родолюбія онай духъ трпѣливости, кой, као и вообите по Срему и Банату, међу разнимъ вѣронсповѣданіяма царствує; ини негрызе онай пакленый првъ гоненія, кои брата одъ брата непріятельски цепа, као што самъ ту харктеристику у банской и карлштадтской Кранни довольно увидити могао. — Великий Бечкерекъ притяжава далѣ две класе одъ латинске школе, прквено уредно иѣніе по нотама, србску народну школу, еданъ лепъ. Касино, комъ одъ Карлштадта преко Пожуна, па до земуна рѣдко ће се паръ наћи; ту се миролюбиво налазе поредъ разны Новина и 2 србске настоящијемъ виспреногъ нашегъ Џевца Г. Д. Станка. У ѿсаеру, когъ є еданъ Маџаръ о свомъ трошку самъ саградити дао, представљаю се кадъ кадъ и србска позоріја. Треба дакле юштъ се постарати, да се читава србска Гимназіја осније, но и да се явни надпини, ако не по читавој вароши, као у Земуну и Панчеву, а оно поне на србскимъ кућама уведу. Езгри треба свою природну лоску дати, а не туђу. — Поредъ Маџарства некъ цвета и Србство; но никако једно на штету другогъ. — Маџароманіа увукла се већ и кодъ простака: да л' паметно, показат' ће и слѣдуји примѣръ. Овдашиб село Дебелича, кое 316 кућа и 3046 житеља све чисты Маџара калвиноско је вѣронсповѣданія числи, пусти за ныову великолѣпну пркву, коя осмѣн грађе 21,000 фр. сребра кошта, у маџарской вароши, кодъ маџарскосъ звоноливца једно звено прелити, кое се изплати и донесе. Но кадъ га наместе и кадъ се звонити почне, стану житељи викати, да они нећеду звено одъ србскогъ, другій опетъ одъ швабскогъ гласа, него они же звено, кое маџарскій гласъ има. Тицајуће се надлежателство имало је посла, докъ је незадавольнике на правы путъ извело и умирило. Тко ми пакъ разрешиће донесе, какавъ је то у звону маџарскій гласъ, томе обећавамъ я у вѣничателну награду, сирѣћь: Ономинаніе у ч. 52. Скоросече. Ту се „еданъ Свештеникъ на скупоћи србской књига тужи, и на наше списатељѣ, кои, вели, поредъ безсмертія и славе свое кесе здраво пуче; чега ради они подъ видомъ и у име народолюбія, у име добре и полезне ствари, и у име Божіје публику на препнумерацију позываю, или на кратко, публику вараю. О кукањи србской списателю! Ты сожаленія достойный бѣдњакъ човече, ако несрећу имашъ, безъ званија само се одъ твои умни производа раанити! Та болѣ бы ти было за надницу радити, или просичити, нежел' се на тай начинъ раанити. Кодъ насъ треба юштъ читава рѣчитостъ Демосеена, докъ камено срдце веће

публике на препнумерацију побудишт. Кодъ насъ требало бы употребити Сафирову: *Препнумерације џинте.* На поредъ свегъ твогъ слјеногъ и ватреногъ позыва, колико ћешъ препнумеранта добити? Славный Мушицкій умствовао је скоро читавъ вѣкъ, па је за иѣгова класси-ческа Стихотвореніја добио једва 800 Препнумеранта 800 Препнумеранта одъ 5 милиона Срба! Увы! А шта ће текъ манѣ славніјемъ списательма быти? Стрепимъ помыслити? „Бачка Вила“ и „Србска Пчела“ једва су до 1000 препнумеранта дотерили, и то за једну цѣну, одъ кое неверујемъ да ћеду издаватель моћи лонацъ осолити дати. И то су намъ књиге, кое су тобоже найвећма разпространѣне. Я самъ напротивъ увѣренъ, да одъ србскїй књига на свету је није нема, и једва се трошкови за печатњу изваде, а о добитку — Ты Боже знашъ! колико је. Г. Дописивател вели далѣ, да ако се на наше прескуче књиге тко (т: је онѣ) препнумерира, онѣ се после превари, развѣ ако ће новце у лудостъ давати. О лепе будућности за Књижевнике! О златны изгледи при таквимъ краснѣмъ мыслима! Я пакъ одъ свю производа нашегъ књижества, кое сваке године за 70—80 ф. сребра лако све прекупити можешъ, ни једне књиге за тако лудостъ пуну неналазимъ, изъ кое се човекъ што паметногъ небы могао научити. Па ако за ништа друго, а оно је вредно и наирѣвјио књигу нашу поне за то купити, да се србскїй језикъ обљуби, разпространи, да се конкуренција съ тућимъ књижевнымъ производма отлакша, и да немецке, мађарске, талианске и пр. књиге еданъ путъ изъ домаца избацымо. Нашъ народъ јоштъ ње до тога дошао, да као у Америки, на котлу ради, а фиску или Механику чита. Мы утакове књиге јоштъ у руке нити можемо дати, нити имамо да дамо; ал' зато опетъ треба да се онѣ съ онимъ задовољи, што му собственно иѣгово књижество у најблагороднијој намѣри пружа. Мы немамо јоштъ велике читају ће публике, но коју текъ средствомъ књижества ючели смо стварати; србо се нашъ народъ состои понайвише изъ простѣ масе, кой је особито чрезъ политическа урежденіја у својстраномъ, инжењер и вишемъ, изображеніју далеко заостао. Узмимо само за примѣръ наше Лѣтописе. У њима су строго вѣжественни и најпоучителни предмети; па колико Препнумеранта имајо? После 16 годишнијегъ ни живогъ ни мртвогъ сушчествованія броје садъ једва 250 Препнумеранта; знакъ, да малу учену публику имамо. Одъ кое се пакъ књиге манѣ одъ 500 екземплара печата и прода, ту нема никаквогъ добитка стои на стр. 19. књижице: *Die Gefahren der Autorschaft. Ein Buch für junge Schriftsteller von einem alten Autor.* Leipzig 1838.

(конаци слѣдује.)

ВѢСТИ.

(Пешта.) Његово Сиятелство Князъ Михаилъ М. Обреновић дошао је данас 19. о. у пратњи од више свои чиновника на пароброду „Самсон“ овамо, и одсеке у гостионици код Енглеске Кралице. Посланик бавиће се овде његово Сиятелство само два дана, а затим ће у Бечъ, Светломе своме родителю, да иде. —

ТРГОВИНА И ИНДУСТРИЈА.

Пешта 18. Августа 1843. Данас се је окончала Усекновеніја - Вашар, који се обично за главнији Пештанска Вашар сматра; и заиста, сообращеніе у свима струкама соглашава се овимъ знаменитимъ именомъ, почејши сви редови фабриканти и трговаца свое задовољство изјаснио, нарочито се зимња роба, као чоя, свила, и остали вучени, памучни, кожни, дрвени, и гвоздени урађени производи, гомилана куповали — купаца је било многобројно число изъ свијој крајеву Државе — изъ Сербје видилисмо веће число купаца него упревашња два вашара, ови су се и садъ показали као најмноги знаци, јербо понайвише све оне урађене производе за готовъ новацъ купую, који су за нашу потребу излиши, а то је, Гвожде, стакло, платно, судови земљани и дрвени — велико число Лади, овимъ производима натоварене, одпловило је изъ Дунава с' развеји Србски барјаци на свое опредѣленіе — Земаљски пресни производи као вуна, вино и пр: продавани

су по вијжу цену и то тако рећи за дневну потребу — јербо велики спекуланти јоштъ чекају на нижје цјене. — Изузимајући надеж је 400 000 ф. срб. дуга једне чифутске трговачке куће, која је плаћати престала, мирно се окончала вашар је овомъ одношенију — овай надеж међутимъ, и колико је по себи знатань и за тицајуће заемодавце чувствителанъ, нје у стану био зла слѣдства или реакција породити на Пештанскї Пијаци — а томе предупреда ланьске године одъ два Милиона среб: фор., заведена Трговачка Банка која је свою добrottворну дѣјателност на Трговину и Кредитъ веће примѣтно развила; садъ и они, као оваковимъ заведенијама ни понятја ни су имали, признају, да безъ ових ни дѣјствителна Трговина процветати, ни Кредитъ одржатисе, ипак мѣнични законъ одъ обште ползе быти може. —

Цена ране 28 и 29. Августа п. р. на Пешт. пијаци. меровъ, гроши. б. вр.

	найб.	сред.	лош.
Жито.	120	110	100
Наполица.	84	80	—
Ражъ.	62	60	54
Бчамъ.	50	46	42
Зебъ.	43	40	36
Кукурузъ.	88	84	80
Проја.	—	—	—
Жута каша.	190	180	170

Станъ дунава у Пешти.
31 Августа п. р. 8'. 10''. 0'''.

ИЗВѢСТИЕ.

Будући да је Учредничество П. Б. Скоротече било съ неруке и удалено за странне у Бастай улицы; зато садъ се ближе у внутренность Вароши, на Розенъ - Платцъ преместило, и ласка себи, да ће угодніе съ овогъ мѣста читлюћемъ Публікуму нашемъ послужити моћи; умолявамо дакле све Родолюбиве Сербскогъ народногъ нашегъ Просвещенія рачителѣ, који бы средствомъ Листа нашегъ Књижества наше подпомоћи желили, да бы се што скорије, или кодъ поменутогъ Учредничества подъ Адрессомъ *Un die Redaktion des Pesther - Öfner Szkarotecsa, Rosen - Platz № 285* ји Pesth. или на свакой ц. к. Пошти предислiti благоусердствовали.

Издаватель Димитрий Јовановић. — Учредникъ Димитрий Теодоровић
(Rosen - Platz № 285.)

У ПЕШТИ словима Баймоловымъ.